

УДК 378.018.43.02: 004(485)

Анна АГЕЙЧЕВА

ОСВІТНІЙ МЕНЕДЖМЕНТ ТА МОДЕЛІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В УНІВЕРСИТЕТАХ ШВЕЦІЇ

У статті проаналізовано моделі та принципи дистанційного навчання у шведських вищих навчальних закладах. Досліджено основні характеристики якісної програми електронного навчання. Представлена система менеджменту навчання Швеції, визначені основні цілі моделювання дистанційної освіти.

Ключові слова: дистанційне навчання, електронне навчання, системи менеджменту навчання, моделювання.

A. Aheycheva. Educational management at Swedish Universities. The article distance learning main principals and models at Swedish higher educational establishments are analyzed. Main quality features e-learning programs are studied. Learning management system in Sweden is given. Distance learning model goals are formulated.

Keywords: distance learning, e-learning, learning management system, modelling.

A. Агейчева. Образовательный менеджмент в университетах Швеции. В статье проанализировано модели и принципы дистанционного обучения в шведских высших учебных заведениях. Изучено основные характеристики качественной программы электронного обучения. Представлено систему менеджмента обучения Швеции; определены основные цели моделирования дистанционного обучения.

Ключевые слова: дистанционное обучение, электронное обучение, система менеджмента обучения, моделирование.

Мета: проаналізувати шведські моделі дистанційної освіти та дослідити систему менеджменту навчання.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Дистанційна освіта активно розвивається і використовується в численних шведських навчальних закладах. У більшості країн терміни для опису системи менеджменту навчання (англ. Learning Management System LMS) відрізняються. Системою менеджменту навчання є комп'ютерна програма, яка поєднує в собі функції для викладання, навчання, оцінки та управління освітніми курсами [1]. Досить часто країни розробляють власні системи менеджменту навчання. Деякі університети в кінці 1990 року і на початку цього століття розробили свої власні LMS. Шведська система менеджменту навчання має назву Ping Pong та використовується у великих університетах Швеції [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Р. Андерсон, Х. Джанби, Гарі Розенблит, Гаротт Хурадо, а також Томас Петерсон стверджують те, що бар'єри, які стоять перед викладачами, значно легше здолати, застосовуючи онлайн курси [7, 2–4]. Системи управління навчанням (LMS) є рушійною силою інновацій в інженерії освіти. Провідні університети, адміністратори, викладачі, дослідники і студенти зацікавлені в отриманні соціальних дивідендів від інвестицій у сучасні комп'ютерні програми, спрямовані на поліпшення викладання та навчання. У різних країнах, як правило, використовують різні терміни для опису LMS, яка визначається як комп'ютерна програма, що поєднує функції викладання, навчання, оцінки та управління освітніми курсами. У Швеції навчальні платформи у віртуальному середовищі освіти не є рідкістю.

Виклад основного матеріалу. У роботі проаналізовано діяльність щодо впровадження дистанційного навчання

14 університетів приватного сектора і 20 університетських коледжів державного сектору. Оскільки Швеція децентралізована, існують величезні відмінності між різними муніципалітетами та університетами, немає єдиної національної стратегії розвитку системи дистанційної освіти в університетах. Установлено, що основними складовими дистанційного навчання Швеції є: навчальний процес, профільні курси, самостійна робота, специфічні курси, робота за індивідуальними програмами тощо. Проведене дослідження змісту й технологій зазначених складових дистанційного навчання підтверджує високий рівень розвитку дистанційного навчання Швеції.

Аналіз значної кількості джерел дозволив визначити напрями реалізації стратегії розвитку дистанційної освіти: розробка теоретичних моделей діагностики та моніторингу якості освіти; розробка системи критеріїв та засобів діагностики і моніторингу якості освіти; розробка організаційно-управлінських моделей і технологій управління якістю освіти. Вища освіта Швеції була сформована завдяки історичним, соціальним, економічним та інтелектуальним тенденціям. Деякі з них властиві цій країні, як і давня традиція нейтралітету, вплив соціал-демократії. Висока технологічність, особливо в галузі телекомунікацій і інтелектуальних систем, порушила старі промислові установки. Порівняно з більшістю інших європейських систем шведській системі освіти притаманна ідея єдиної і спільної мети [2, 3]. Однак винятком є поділ системи на дослідницькі установи і навчальні заклади, університети і коледжі, які лише забезпечують вищу освіту. Перші мають більш високу кваліфікацію викладачів. У результаті вони можуть запро-

понувати різноманітний досвід студентам. Крім того, університети набагато краще фінансувалися. Тому рівновага системи в даний час вимагає від коледжів підтвердження статусу.

Організація дистанційного навчання надає великі можливості з організації навчання персоналу, є складним технологічним і організаційним завданням, що вимагає великих фінансових витрат. Система управління діяльністю студентів в умовах дистанційного навчання реалізує закономірності, що лежать в основі моделювання навчального процесу.

Метою освітнього моніторингу за підтримки Уряду Швеції для налагодження контактів та співпраці в галузі вищої освіти є вплив на впровадження загальної системи за рахунок залучення компаній LMS до аутсорсингу для адаптації конкретних систем. Керівництво університетів у кінці XX і на початку XXI століть розробило власні LMS-системи. На сьогоднішній день для них існує ризик, витрат часу, грошей і персоналу на розробку комп'ютерних програм. Найцікавішими прикладами університетських LMS є он-лайн навчання та викладання OLT-системи, створеної Технологічним університетом Гетеборга LMS, уведеної в експлуатацію на ява-платформі (UKeU). Результатом нетривалого експерименту у створенні системи "Віртуальний університет", де всі курси повинні були бути розміщені в Інтернеті, стало значне покращення віртуалізації університету [3].

Існуюча у світовій практиці мережа відкритого заочного та дистанційного навчання базується на шести відомих моделях, що застосовують різні традиційні і засоби нових інформаційних технологій: телебачення, відеозапис, друковані посібники, комп'ютерні телекомунікації [4, 5]. З метою підвищення кваліфікації у Швеції існують університетські моделі дистанційного навчання:

1. Модель дистанційного навчання на базі одного університету з наявністю в ньому класичної очної освіти. Маючи підготовлений професорсько-викладацький склад, традиційні університети володіють значним інтелектуальним потенціалом для проектування і створення педагогічно корисних курсів на базі сучасних інформаційно-комунікаційних технологій з використанням мультимедіа і гіпермедіа технологій. Навчання здійснюється в основному із застосуванням кейс-технологій (друковані посібники, електронні матеріали тощо) з використанням комунікаційних засобів.

2. Модель дистанційного навчання заснована на співробітництві декількох навчальних закладів. Така співпраця в

проектуванні, створенні та використанні курсів дистанційної освіти підвищує їх педагогічну якість, зменшує вартість. Співпраця може бути національною та інтернаціональною.

3. Модель дистанційного навчання в університетах, які спеціально створені для цих цілей. В основі навчання лежить активна цілеспрямована самостійна робота студентів з навчальними посібниками, спеціальною літературою, записами на аудіо-та відеокасетах, комп'ютеризованими курсами. Поряд з цими засобами навчання в педагогічному процесі застосовуються комп'ютерні телеконференції. Їх уведення вимагає певних змін у навчальних планах та організації освітнього процесу.

4. Консорціум – така модель є об'єднанням двох університетів. У її застосуванні вони обмінюються навчальними матеріалами або розподіляють між собою деякі функції, наприклад, один університет займається розробкою навчальних матеріалів для дистанційного навчання, інший – забезпечує віртуальні навчальні групи викладачами або проводить офіційну акредитацію програм дистанційної освіти. При цьому партнерами можуть бути як університети в цілому, так і їх окремі центри, факультети, навіть комерційні чи державні підприємства, що працюють на ринку освітніх послуг. Консорціуми ефективні лише за умови жорсткого централізованого управління та дотримання авторських і майнових прав на створювані ресурси.

5. Франчайзинг. У моделі дистанційного навчання, організованого за принципом франчайзингу, партнерські університети передають один одному свої дистанційні курси. При цьому будь-який університет, що добре зарекомендував себе на ринку освітніх послуг, може передавати право проводити курси, розроблені в ньому, іншим вищим навчальним закладам – партнерам, які ще тільки починають свою діяльність у сфері дистанційної освіти і не мають досвіду самостійної розробки навчальних ресурсів для дистанційного навчання. Цікава деталь подібної моделі: студенти, записуючись на навчання у своєму університеті, отримують освітні послуги в тому ж обсязі і тієї ж якості, що і студенти провідного закладу – консорціуму. Так само відбувається і з дипломами після завершення навчання. Атрибутика провідного університету також в усьому зберігається.

4. Валідація – дуже поширена модель дистанційного навчання, за якої освітні установи укладають між собою угоди про те, що послуги з дистанційного навчання надають усі партнери однаковою мірою.

При цьому один з них проводить валідацію дипломів, акредитацію курсів і програм дистанційної освіти, відповідає за видачу офіційно визнаних дипломів та сертифікатів, присвоює вчені ступені тощо. На основі цієї ж моделі будуються взаємини між головним вищим навчальним закладом (відомим університетом, що має державну акредитацію) і його численними філіями в регіонах.

5. Дистанційні аудиторії. У цій моделі особливо активно використовуються сучасні середовища інформаційних і комунікаційних технологій. Навчальні курси, лекції або семінари, які проводяться в аудиторіях того чи іншого ВНЗ, транслюються по телекомунікаційних каналах у вигляді синхронної телепередачі, відеоконференції, радіотрансляції на віддалені навчальні аудиторії, де також збираються студенти.

6. Проекти – модель дистанційного навчання, створена для реалізації довільного великомасштабного проекту в рамках державних освітніх або науково-дослідних програм. Тут провідна роль відводиться науково-методичному центру, де зосереджені основні кваліфіковані кадри розробників навчальних матеріалів, викладачів, провідних курсів дистанційного навчання. Останні транслюються на велику аудиторію тієї чи іншої країни (регіону). Таке навчання має тимчасовий характер і припиняється тоді, коли проект вважається завершеним, який виконав своє призначення.

Основні цілі моделей дистанційної освіти:

- надання можливості студентам удосконалити, поповнювати свої знання в різних галузях у рамках чинних освітніх програм;
- отримання атестата про освіту, ту чи іншу кваліфікаційну ступінь на основі результатів відповідних іспитів (екстернат);
- забезпечення якісною освітою за різними напрямками шкільних і програм вищого навчального закладу.

Проблема використання нових технологій дистанційного освітнього процесу, які реалізують можливості найбільш ефективного та продуктивного функціонування навчального процесу, а також проблема особистості як суб'єкта навчальної діяльності в умовах дистанційного навчання стає однією з найбільш актуальних проблем освіти в сучасних умовах [8].

Сьогодні не існує додаткових критеріїв для оцінювання програм дистанційного навчання та курсів у Швеції, крім загальних, які стосуються традиційного навчання. Вони застосовуються Національним агентством з вищої освіти.

У даний час майже всі університети Швеції мають добре організовану систему дистанційного навчання, яка дозволяє застосовувати комп'ютерні технології в навчальному процесі [6]. Система управління діяльністю студентів в умовах дистанційного навчання повинна реалізовувати закономірності, що закладені в основі моделювання навчального процесу.

Ключові фактори системи управління дистанційним навчанням у системі вищої освіти Швеції представлені на рис. 1.

Рис. 1. Система управління дистанційним навчанням в системі вищої освіти Швеції

У Швеції університети реалізують різні дистанційні освітні програми. Поряд з програмами, розрахованими на масову аудиторію, набули широкого поширення адресні цикли лекцій і занять, що дозволяють студентам після закінчення курсу, склавши іспити, отримати відповідний диплом. Одним із прикладів такого напрямку дистанційної освіти можуть бути курси Балтійського університету (The Baltic University). Створений у Швеції, він об'єднує понад 50 університетів Балтійського регіону, включаючи університети цієї країни. Використовуючи системи супутникового телебачення, студенти та науковці мають можливість здійснювати наукові й освітні проекти у сфері педагогічної освіти. Взаємодія педагога і студента забезпечується різними способами: обмін друкованими матеріалами через пошту, аудіо та відеоконференції. На викладача покладаються такі функції, як координування

пізнавального процесу, коректування курсу, що викладається, консультування при складанні індивідуального навчального плану, управління навчальними проектами тощо. Він контролює навчальні групи взаємодопомоги, сприяє молоді у її професійному самовизначенні. У процесі дистанційного навчання використовуються дистанційні інформаційні продукти, які є достатніми для навчання за окремими дисциплінами.

Протягом свого існування дистанційне навчання в системі вищої освіти

ту всієї системи дистанційного навчання, а саме: академічне визнання курсів, можливість заліку їх проходження традиційними навчальними закладами. Тому для здійснення контролю при дистанційному навчанні повинна бути створена єдина система державного тестування.

Основу освітнього процесу при дистанційному навчанні складає цілеспрямована і контрольована інтенсивна самостійна робота студента, який вчиться за індивідуальним розкладом, у зручному для нього темпі. Молодь шведських коледжів та університетів обирає предмети з переліку курсів-модулів і формує таким чином свій навчальний план. Використання новітніх досягнень інформаційних технологій, на думку шведських педагогів, сприяє інтеграції студента у світове постіндустріальне інформаційне суспільство, що передбачає збільшення частки висококваліфікованих працівників з відповідним рівнем освіти. Дистанційне навчання покликане, перш за все, ознайомити з теоретичними основами майбутньої професійної діяльності, надаючи необмежені можливості пошуку додаткової різноманітної інформації, адекватної запитам студента. Варіативність навчальних модулів дозволяє, навчаючись, вивчити конкретні аспекти обраної ними проблеми.

Шведські педагоги відзначають важливість стимулювання і мотивації позитивного ставлення до навчання. Інтерактивне спілкування студентів між собою та з викладачем дозволяє зробити процес навчання цікавим, захоплюючим. Обговорення теоретичних питань, що виникли в ході дискусії, спільного пошуку рішень сприяє інтелектуальному, творчому саморозкриттю студентів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Hogskoleverkets Website [Електронний ресурс]. – Retrieved June 5, 2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.hsv.se/abouttheagency.4.539a949110f3d5914ec8000522.html>
2. Guri-Rosenblit, S. Distance Education in the Digital Age: Common Misconceptions and Challenging Tasks / S. Guri-Rosenblit // Journal of Distance Education. – 2009. – No. 23 (2). – P. 105–122.
3. Bjork, E., E-LEARNING FOR ALL / E. Bjork, S. Ottosson & S. Thorsteinsdottir. – Stockholm, Sweden : Swedish Institute, 2008.
4. Dahlgren E. Learning in Videoconferencing / E. Dahlgren, S. Karp // Dahlgren E (red) Fem ar med distanskurs i pedagogik och IT. Pedagogiska rapporter

fran Pedagogiska institutionen. – Umeå ; Umeå Universitet, 1998. – Nr 56.

5. Dahlin B. Om IKT-baserad distansutbildning och 'flexibelt HIRANDE': En forskningsöversikt / B. Dahlin // Karlstad University Studies. – Karlstad : Karlstads universitet, 2000. – No. 20. Andersson, Christian Teachers and students outcomes: Evidence using Swedish data : economic Studies / Christian Andersson ; Department of Economics, Uppsala

University. – Uppsala, 2008. – 107 p.

6. International Review of Research in Open and Distance Learning. – 2002. – April.

7. Juneby, H. B. Student Attrition in Distance Education [Електронний ресурс] / H. B. Juneby ; Gothenburg University, Sweden. – Report No. 2007 / 112. – Режим доступу: <http://gupea.ub.gu.se/dspace/handle/2077/18964>

8. Beijer M. Curriculum Development

for Social Inclusion [Електронний ресурс] / M. Beijer, S. Bolin // Regional Seminar for the Baltic and Scandinavian Countries, (Vilnius, 5–8 December 2001) : experiences from Sweden, Stockholm., Retrieved on June 2, 2008 from. – Режим доступу: <http://www.ibe.unesco.org/curriculum/Balticpdf/sweden.pdf>

Стаття надійшла 1.04.2015 р.

УДК 37.035.6; -057.874

Христина БЕДРІЙ

ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЯК ПРОБЛЕМА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ (КІНЕЦЬ ХХ – ПОЧАТОК ХХІ СТОЛІТЬ)

У статті проаналізовано положення державних освітніх документів і праць педагогів кінця ХХ – початку ХХІ ст. про патріотичне виховання, акцентовано на їхній важливості для формування особистості молодшого школяра.

Ключові слова: патріотичне виховання, патріотизм, громадянський обов'язок, громадянська свідомість, громадянська активність, молодші школярі, початкова школа, педагогічні дослідження.

К. Бедрий. Патриотическое воспитание младших школьников как проблема научно-педагогических исследований (конец ХХ – начало ХХІ вв.). В статье проанализированы положения государственных образовательных документов и работ педагогов конца ХХ – начала ХХІ вв. о патриотическом воспитании, акцентировано внимание на их важности для формирования личности младшего школьника.

Ключевые слова: патриотическое воспитание, патриотизм, гражданский долг, гражданское сознание, гражданская активность, младшие школьники, начальная школа, педагогические исследования.

Kh. Bedriy. Patriotic education of primary school children as a problem of scientific and pedagogical researches (end of the XX – beginning of the XXI century). The position of state educational documents and pedagogues' works about patriotic education of the end of the XX – the beginning of the XXI century was analyzed, their importance for the formation

of primary school children individual was emphasised in the article.

Keywords: patriotic education, the patriotism, the civic duty, the civic consciousness, public activity, primary school children, elementary school, pedagogical researches.

Мета: проаналізувати положення законодавчих актів та думки педагогів кінця ХХ – початку ХХІ ст. щодо патріотичного виховання молодших школярів задля їх використання у педагогічній практиці.

Постановка проблеми в загальному вигляді. Необхідність національно-культурного відродження українців і потреба розбудови незалежної самостійної Української держави зумовили глибоке й усебічне дослідження науковцями та практиками сутності, мети, змісту, завдань, методів і засобів патріотичного виховання як соціально-культурного й історичного явища.

Події української історії останніх двох років переконують у доцільності подальшого вивчення витоків патріотизму сьогоденного покоління молоді, його готовності та волі боротися до загибину за свободу і незалежність своєї Батьківщини – України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Актуальність патріотичного виховання як одного з головних напрямів у формуванні особистості-громадянина у початковій ланці освіти підтверджують положення Законів України "Про освіту", "Про загальну середню освіту", Національної доктрини розвитку освіти

в Україні, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, Концепції розвитку освіти України на період 2015–2025 рр., Програми патріотичного виховання дітей та учнівської молоді (І. Бех, К. Чорна) [1].

Закон України "Про освіту" (1996 р.) метою галузі визначив усебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, розумових і фізичних здібностей, виховання високих моральних якостей, формування громадян, здатних до свідомого суспільного вибору, збагачення на цій основі інтелектуального, творчого, культурного потенціалу народу [4].

Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ ст. наголошує на взаємозв'язку патріотичного, громадянського та національного виховання під час формування свідомого громадянина-патріота [7, 5].

Одним з основних завдань Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді (2015 р.) є формування духовних цінностей українського патріота: почуттів патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини. Згідно з цим документом національно-патріотичне виховання має на меті формування національно-патріотичної свідомості, передусім особистісної ідентифікації зі своєю нацією, віри в духовні сили та майбутнє країни, волі до праці на користь народу; усвідомлення моральних та культурних